

1. Hó-òh, chin kán-tan.
2. An-chóaⁿ siūⁿ, chiū ē-tàng án-chóaⁿ siá--chhut--lâi; án-chóaⁿ siá, chiū ē-tàng án-chóaⁿ thák.
3. 100 nî chêng í-keng ū jī-tián, thang chhâ-khó bē-hiáu ê jī kap m̄-bat ê jī-im.
4. Ū kúi-thò ê Tâi-gí phiau-im hē-thóng, sī tùi Pêh-ōe-jī koh ián-hòa chhut--lâi--ê.

Ko-hiông hù-kīn ê lāng chin hok-khì, tùi Tâi-lâm Sîn-hák-īⁿ siā-hōe kàu-iók chhui-kóng-pō ê Teⁿ Jī-giòk phok-sū, lâi tī “Ko-hiông i-hák tiong-sim” ū khui-khò, chhōan-būn beh hùn-liān su-chu ê tiong-kip-pan, beh tī té-té ê saⁿ-gòeh-jit, hō múi chit-ê hák-ôan tùi ē-hiáu thák piàn-chò ē-hiáu siá. Sī beh pang-chān tãi-ke chìn-jip chhù-bī ê Tâi-gí-būn ê sè-kài, koh ē-tàng thêh-tiòh kok-chè jīm-khó 3-hák-hun ê chêng-su. Tjong-kip-pan ū chin-kiông ê káng-su tīn-iông, koh ū 7, 8 ê gī-kang lāu-su. Bók-chêng ū chún-pī beh khui chhō-kip-pan kap su-chu-pan beh hō lâi thák ê hák-ôan, chin kín tō ē-hiáu siá Pêh-ōe-jī! Chin hoan-gêng hiān-chāi tī kok-tiong, kok-siò jīm-chit ê lāu-su kap tùi Tâi-gí-būn ū hêng-chhù ê hiong-chhin, hó pêng-iú tau-tīn lâi gián-thók lán ka-kī chin hó ê mih-kiāⁿ.

M̄-sī beh thàn-chīⁿ, sī chin ài tī chit-pái bó-gí ūn-tōng tiong, kap lán chò-hóe phah-piàⁿ. Nā òh ē-hiáu Lô-má-jī, chiū ē-tàng chin-kín jip-m̄ng gián-thók chhù-bī ê Tâi-gí. Lán tãi-ke lóng chin gâu kóng Pak-kiaⁿ-gí ah, sòa bē-hiáu kóng lán ka-kī chin ū ték-sek ê bó-gí, m̄-bián koh jōa-kú, chin-kín lán ê liām-iâu, koa-iâu, pò-tē-hì, koa-á-hì, chhit-jī-á, chiām-chiām ê sit-thoan, bô mā-ē piàn-chò tãi-á-téng teh chò-hì, tãi-á-kha ê lāng khòaⁿ bô.

Cháu-chhē

Iūⁿ Ūn-giân

Góa khiā tī khah kōan ê só-chāi, bák-chêng khòaⁿ--tiòh ê sī Chhit-chhiⁿ-thâm, i ê hái-oan ná-chhiūⁿ gèh-bái. Che sī n̄ng-ê tōe-khak sio-cheng, cheng--chhut--lâi ê chit-tiâu oan-oan ê hái-hōaⁿ-sòaⁿ.

Chit-khóan kiām-sng-khó-chiáⁿ chham-chham chòe chit-hé ê kám-siū, sit-chāi chin oh biâu-siá.

Ū-tang-sī-á, góa pit-su ài èng-hù pêng-iú ê m̄ng-ōe, ná-chhiūⁿ sī bīn-thâu-chêng 1-ê tōa-éng hiông-hiông tùi góa chhiang--kè--lâi. Só-í, m̄-nā sī tī hái-kīⁿ, ū 1-ê thàu-chá, tī Hù-lí beh khi Lô-san chúi-chhiang ê lō-téng, góa thêng-lòh-lâi khòaⁿ tùi-bīn ê Tjong-iong-soaⁿ-meh ê sī, káng-khóan koh siūⁿ-khí chit-ê m̄-chai beh án-chóaⁿ hōe-tap e būn-tōe.

Hit-ê sī-chūn, góa ê thâu-lō ún-téng, jit-chí kè liáu chin khuiⁿ-òah, pē-bú chhōan 1-keng chhù hō góa tōa, tú-á kiát-hun bô gōa-kú. Ná ē chai-íáⁿ, chiah kè bô kúi-kò-gèh, góa tō khai-sí chiok mī-chiⁿ cháu-chhē ē-tàng hō góa lâi Hoa-lian ê kang-chok ki-hōe. Chū hit-chūn khai-sí, tō chù-tiāⁿ ài phah-piàⁿ chhē būn-tōe ê kái-tap, ūi-tiòh góa ê pêng-iú, chhin-lāng.

Hit-ê sī-chūn chìn-chêng, góa bat chiok hêng peh-soaⁿ..ê, ē-kì leh ū chit-pái, peh-khí Lâm-ô-tōa-soaⁿ ê soaⁿ-téng, tī soaⁿ-téng khòaⁿ-tiòh Thài-pêng-iūⁿ. Hit-chūn sim-lāi chiok kám-tōng. Chóng--sī chit-ê kám-tōng, pēng bô ū-chhek tiòh góa ê bī-lâi.

Só-í āu--lâi, sui-jián liáh-chòe ka-kī chiok lí-sèng..ê, chin-chiok ká Tâi-ôan múi chit-ê siāⁿ-chhiⁿ ê pêng-kun un-tō, hō-chú-i-liōng, jīn-kháu bit-tō, i-liâu

chu-gôan téng-téng chióng-chióng ê in-sò lóng liáh chhut-lâi hun-sek, seh-bêng sī án-chóaⁿ góa beh lī-khui í-keng tòa saⁿ-cháp-tang ê Tâi-pak, lī-khui só-ū ê chhin-chhiāⁿ pêng-iú, khi chit-ê chiok chhiⁿ-hūn ê só-chāi. Chiok chōe pêng-iú iáu-sī jīn-tēng, góa it-tēng sī ūi-tiòh beh tô-pī chit-kóa bô hoat thang kái-koat ê hiān-sit bûn-tôe chiah cháu--lâi..ê.

M̄-koh, hit-nī ê sì-gêh-thiⁿ, ka-kī chit-ê-lâng chē hé-chhia lâi Hoa-lian ín thâu-lō. Hé-chhia nng chiok chōe pōng-khang, kàu Sin-siāⁿ ê sī-chūn, khòaⁿ-tiòh chit-tiâu tng-liâu ê pīⁿ-pō kah soaⁿ-téng chit-tiám chit-tiám péng-pêh ê lách-gêh-seh¹, góa chin khak-tēng hit-ê sī-chūn, chá tō kā só-ū ê lí-sèng khng chit-piⁿ ah.

Góa tiāⁿ-tiāⁿ lóng tih chhē tap-àn, só-ī, tī chin chōe só-chāi, khó-pí kóng, tī keh-piah chhun khòaⁿ-tiòh khiā-ke ê chhiūⁿ-ūi téng-kôan siá “看到國旗，肅立致敬” téng-téng ê phiau-gú, tī Tâng-m̄ng-chhun kàu-tng āu-piah ê chhiū-nâ lâi-tóe khòaⁿ-tiòh tó--lòh--khi ê chin tōa ê khui-lō kī-liām-pi, tī Hù-gôan khòaⁿ-tiòh Chiau-tiong-sū kah thiaⁿ in kóng ê Chheng-kok koaⁿ-peng ê kúi-hūn ê thōan-soat, tī Tiông-liông khòaⁿ-tiòh tih-beh tó--khi ê pah-nī hun-á-keng² ..., góa tī chin chōe só-chāi, chin chōe sī-chūn lóng ē siūⁿ-khi góa ài chhē tap-àn ê tãi-chì.

Tú-á lâi Hoa-lian ê sī-chūn, tī 1-keng choan-kho-hák-hāu kà chu, ū pèh-sek-khióng-pò ê khi-hun. Hit-chūn tòa tī Hong-tiân, Jit-pún sī-tāi ê î-bîn-chhun, in-ūi óa Tiong-iong-soaⁿ-mêh soaⁿ-kha, ē-pō tiāⁿ lòh-hō. Lòh-hō liáu, soaⁿ-piⁿ óng-óng ū 1-tiâu tng-tng ê io-tòa ùi soaⁿ-kha ūn-ūn-á phiau--khi--lâi, chiah koh ūn-ūn-á sòaⁿ--khi.

Hit-ê sī-chūn, góa tui bī-lâi ê seng-òah òan-chōan bô khak-tēng, lóng ē kám-kah kah chá só-ū ê phah-piāⁿ, tō chhin-chhiūⁿ chit-tiâu pòh-pòh tng-tng ê ian-bū kāng-khóan, chá-bān ē σ-iú--khi, bô lāng ē koh ē-kì--leh.

Āu--lâi, gún bó chin hó-ūn, tī Hoa-lian chhī-khu chhē-tiòh thâu-lō, ùi Tâi-pak kè--lâi. Gín-á 1-ê 1-ê chhut-sì. Lâi chia ê thâu-chêng 3-tang, góa òaⁿ 5-ê thâu-lō, poaⁿ lâi lēng-gōa 1-ê Jit-pún sī-tāi ê î-bîn-chhun, kah chá ê pêng-iú lóng chin pōe-hok góa ê nāi-sèng kah jūn-miā, hiah-nih kan-khó koh ē-tàng kian-chhi--lòh--khi. Tī Hoa-lian ê sin péng-iú sī him-siān góa chin ū hoat-tō, kèng-jiân ē-tàng tī chit-ê só-chāi òaⁿ hiah chōe thâu-lō koh bô tng-khi chiáh ka-kī. M̄-koh góa hoat-hiān, góa ê lí-sióng, hòan-sióng kah hô-chêng, í-keng tī chit-ê kè-thēng tiong ūn-ūn-á siau-mô--khi ah.

Kám sī in-ūi ài khòaⁿ hái ? Chia ê hái-hōaⁿ-sòaⁿ í-keng chiām-chiām piⁿ-chòe bah-chàng-kak. Kám sī in-ūi ài tōa-soaⁿ ? Soaⁿ-piⁿ hō bōng-á-pō chiām--khi, soaⁿ-pho-tōe σ-lōan khai-khún ê chêng-hêng mā chiok giām-tiōng. Kám sī in-ūi ài tiām-chēng ? Chia ê chēng-tī hó khai-hòa; kám sī in-ūi ài chia ê phian-phiah? Bô tek-khak kúi-nā-tang āu kok-sok-lō tō thàng--kè--lâi ah. Nā án-ne, lí tàu-tóe sī ài siáⁿ--mêh?

Góa ài tī 3-gêh-thiⁿ phīⁿ-tiòh iū-á-hoe ê chheng-phang, ài hong-thai lâi ê sī bih tī chhù-lâi ê thang-á-piⁿ kám-siū gōa-bīn ê kiông-hong tōa-hō, ài tī 12-gêh-thiⁿ cháu-khi lâm-khu khòaⁿ kui-phiⁿ kui-phiⁿ ê iū-chhài-hoe-hái.

Mā ài tī Hái-hōaⁿ-sòaⁿ-mêh ê lēng-á-téng khòaⁿ tōa-hái. Lēng-sòaⁿ-téng ū chit-kóa tōa chiòh-thâu, bat tī hái-tóe hō hái-éng kún-ká, chiòh-thâu téng-bīn ū in-kì. Soaⁿ-téng thiaⁿ bōe tiòh hái-éng ê siaⁿ, tō

¹ Lák-gêh-seh : Iū-táng-hoe.

² Hun-á-keng : Hang hun-chháu ê chhù-keng, Hōa-gú kiò-chòe 「煙樓」.

chhin-chhiūⁿ hōe-ek ê iáⁿ-siōng chin bêng, sòa bong iáh bong bô.

Sui-jiân góa it-tit chhē bô móa-ì ê tap-àn, m̄-koh í-chêng ê pêng-iú khà tiān-ōe kâ góa kóng, in tng-khì Tâi-pak liáu-āu it-tit bô hoat-tō kâ Chhit-chhiⁿ-thâm ê kóng-tì pàng-bōe-kì. Thiaⁿ i án-ne kóng, sim-lāi iáu-sī ē kám-kah chit-si-á bóan-chiok.

Piān-tong--nih ê Thâu-m̄ng

*“Eng-lâm khòaⁿ
tiān-sī chiat-bók
pò-chhut ê sió kò-sū
liáu-āu kâ i siá chò
Kàu-hōe Lô-má-jī
bùn-chiuⁿ.”*

Tī hit-ê nī-tāi--nih, kan-ta sán-hiong ē-tit-thang hêng-iōng. Chin chōe tông-hák siūⁿ beh chah chit-ê khah òe khoa-kháu-tit ê piān-tong khi hák-hāu thak-chu, tui in lâi kóng, che sī chit-kiāⁿ chin khùn-lân ê tāi-chì. chē tī góa keh-piah hit-ūi tông-hák chiū sī chit khoán ê kóng-gū.

I-ê piān-tong lâi-bīn ê chhài-sek éng-óan sī ㄝ-ㄝ ê tâu-pô, hóan-tng khòaⁿ góa-ê piān-tong lâi-bīn siōng-siōng ū há-muh (火腿) kap n̄ng-pau (荷包蛋). Góan n̄ng-lâng ê piān-tong chin-chiáⁿ sī chha thiⁿ kap tōe.

Koh-chài ták-pái chiáh-png ê sí, chit-ê tông-hák lóng òe tī piān-tong lâi-bīn nghe-tiòh thâu-m̄ng, chóng-sī i iáh lóng bô tì-ì, kâ thâu-m̄ng kóng--chhut--lâi liáu-āu kè-siok chōan-sim chiáh i ê piān-tong. M̄-kú i án-ni ê chò-hoat sòa hō góa kám-kak kui-ê lêng kiông beh cho--khí--lâi. “Lí khòaⁿ in lâu-bú ū jōa lâ-sâm chiū hó, ták-kang chah lâi hák-hāu ê piān-tong lâi-bīn lóng òe nghe-tiòh thâu-m̄ng.” Tāi-ke tī pōe-āu lóng teh phi-siūⁿ chit-ūi tông-hák. Iáh in-ūi piān-tong lâi-bīn ê thâu-m̄ng, tāi-ke lóng tui i chin bô hó in-siōng.

Ū-chit-kang pàng-òh liáu-āu, hit-ūi tông-hák chio góa khi in tau thit-thô. Sui-bóng sim-lāi put-chí ngāi-giòh, tãn-sī i chin sêng-ì koh thâu-chit-pái iau-chhiáⁿ góa, góa iáh pháíⁿ-sè the-sī. In tau tōa-tī chit-ê chin sán-hiong ê chng-thâu. “A-bú, góa chhōa pêng-iú lâi chhù--nih thit-thô”, lâu-bú thiaⁿ-kìⁿ hāu-siⁿ tng--lâi, kóaⁿ-kín tui pàng-keng kiāⁿ--chhut--lâi, “Góa hāu-siⁿ ê pêng-iú lâi lah, góa khòaⁿ-māi-leh.” Tãn-sī góa sòa hoat-kak chit-ūi a-m̄ kèng-jiân sī iōng bong-ê kiāⁿ--chhutmlai. Gōan-lâi i sī chit-ê chhiⁿ-mī ê lêng. Hit-tiáp góa kui-ê nâ-âu-khang lóng tīⁿ--khí--lâi, òe lóng kóng bōe chhut--lâi.

Sui-bóng ták-kang lóng sī chiáh tâu-pô phòe p̄ng, khiok-sī bák-chiu khòaⁿ-bōe-tiòh ê lâu-bú chin sè-jī pang i pī-pān ê piān-tong. He m̄-nā sī chit-ê piān-tong nā-tiāⁿ, té tī piān-tong lâi-bīn..ê, iáu-kú ū lâu-bú tui kiáⁿ-jī móa-móa ê thiáⁿ-thàng, sīm-chì chham-cháp tī piān-tong lâi-bīn ê thâu-m̄ng koh-khah sī chit-ê lâu-bú ūi kiáⁿ hi-seng hòng-hiàn, bô kiū hōe-pò, bú-ài ê kì-hō.